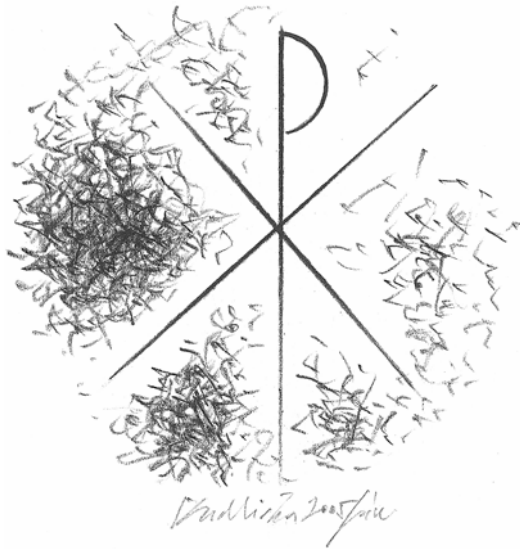

10 LÁSKA AKO ČNOSŤ

Úvod¹⁶⁷

Láska je božská čnosť, ktorou milujeme Boha nadovšetko pre neho samého, a blížneho ako seba samého pre lásku k Bohu. Ježiš urobil z lásky nové prikázanie. Tým, že miloval svojich „až do konca“ (*Jn 13,1*), prejavil lásku, ktorú prijíma od Otca. Ak sa učenici navzájom milujú, napodobňujú Ježišovú lásku, ktorú aj oni prijali. Preto Ježiš povedal: „Ako mňa miluje Otec, tak ja milujem vás. Ostaňte v mojej láske“ (*Jn 15,9*). A ďalej hovorí: „Toto je moje prikázanie: Aby ste sa milovali navzájom, ako som ja miloval vás“ (*Jn 15,12*).

Láska ako ovocie Ducha a naplnenie Zákona vedie k zachovávaní prikázaní Božích: „Ostaňte v mojej láske. Ak budete zachovávať moje prikázania, ostanete v mojej láske“ (*Jn 15,9-10*).

Ježiš Kristus umrel z lásky k nám vtedy, keď sme boli ešte „nepriatelia“ (*Rim 5,10*). Pán nás žiada, aby sme podobne ako on milovali aj svojich nepriateľov, aby sme považovali za blížneho aj toho najvzdialenejšieho človeka, aby sme milovali deti a úbožiacov, ako ich miloval on.

Apoštol Pavol nám predstavuje s ničím nezrovnateľný obraz lásky. „Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá; nezávidí, nevypína sa, nie je nehanebná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nemyslí na zlé, neteší sa z nepravosti, ale raduje sa z pravdy. Všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží“ (*1 Kor 13,4-7*).

Bez lásky, ako hovorí apoštol Pavol, nie sme ničím... A všetko: výsady, služba, dokonca aj čnosť by nám „bez lásky nič“ neosožili (*1 Kor 13,1-4*). Láska je väčšia ako všetky ostatné čnosti. Je prvá aj medzi božskými čnosťami: „A tak teraz zostáva viera, nádej láska, tieto tri; no najväčšia z nich je láska“ (*1 Kor 13,13*).

Láska oživuje a inšpiruje všetky čnosti. Ona je „zväzkom dokonalosti“ (*Kol 3,14*). Ona je formou čností, ona ich spája a vzájomne usporaduje, ona je prameňom a cieľom ich kresťanského uskutočňovania. Láska zabezpečuje a očisťuje našu ľudskú schopnosť milovať. Ona ju dvíha do nadprirodzenej dokonalosti Božej lásky. Praktizovanie mravného života, ktoré je oživované láskou, dáva kresťanovi duchovnú slobodu Božích detí. Človek sa už nekrčí pred Bohom v poníženom strachu ako otrok, ani nie ako najatý robotník v očakávaní mzdy, ale ako syn, ktorý odpovedá na lásku toho, „ktorý nás miloval prvý“ (*1 Jn 4,19*).

¹⁶⁷ Porov.: LIKAČAN, R.: Práca zo spirituálnej teológie. Spišská Kapitula : 2004.

Alebo sa odvrátíme od zla zo strachu pred trestom a dostaneme sa do postavenia otroka, alebo budeme nasledovať vnadidlo odmeny a budeme sa podobat' námezdným robotníkom, alebo nakoniec poslúchneme pre samotné dobro a lásku toho, ktorý prikazuje... a dostaneme sa do postavenia jeho detí.

Ovocím lásky je radosť, pokoj a milosrdenstvo. Láska vyžaduje dobročinnosť a bratské napomínanie. Láska je láskavá, vzbudzuje vzájomnú náklonnosť, ostáva nezištná a štedrá, je základom priateľstva a dobrých spoločenských vzťahov. Láska je vyvrcholením všetkých našich skutkov. Ona je cieľom, preto závodíme, aby sme ju dosiahli a dosiahli, k nej bežíme a keď ju raz dosiahneme, aj spočinieme v nej.¹⁶⁸

10.1 Božia láska k nám

Láska je Bohom do nás vliata čnosť, ktorá nás robí schopnými a súcimi získať nadprirodzený konečný cieľ, Boha. Boha milovať pre seba samého a bližných pre neho. Láska je kráľovnou čností, je najväčšou aj medzi božskými čnosťami, ako to hlása apoštol Pavol. Božské čnosti, vzťahujúce sa priamo na Boha, vo všeobecnosti prevyšujú mravné čnosti, ktoré upravujú náš život v užívaní zemských vecí podľa zásad vierou osvieteného zdravého rozumu. Ale medzi božskými čnosťami palma patrí láske. Kým totiž viera poznáva v Bohu pravdu, nádej očakáva od neho večnú blaženosť, láska hľadá samotného Boha a v ňom spočinie. Božská láska je veľkým tajomstvom, je najvznešenejšia, najmocnejšia, najnežnejšia spomedzi všetkého, čo nám dáva milosť posväcujúca. Večný prameň božskej lásky je sám Boh, o ktorom apoštol lásky hovorí: „Boh je láska, a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh v ňom“ (*1 Jn 4,16*). Boha milovať je nielen našim najvznešenejším, samým Bohom nám daným právom, ale je to i našou najväčšou povinnosťou, ku ktorej nás zaväzuje prvé a najväčšie prikázanie Pána Ježiša: „Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou! Toto je najväčšie a prvé prikázanie“ (*Mt 22,37-38*). Láska je teda najhlavnejším nárokom a požiadavkou Boha voči rozumným stvoreniam a v jej plnení sa musia všetky naše duševné a telesné sily, ba aj celý náš život vyčerpávať: „Milovať budeš Pána, svojho Boha, z celého srdca svojho, z celej duše svojej a zo všetkej mysle svojej a bližného svojho ako seba samého“ (*Lk 10,27*). Láska je jediná hodnota, ktorú Boh hľadá v nás a keď ju nájde, tak si ju cení, že za jediný chvíľkový úkon lásky je pripravený zotrieť všetky hriechy celého života, všetko odpustiť a dať večnú nebeskú odmenu. Naproti tomu obetovanie všetkého majetku, ba i celého života bez lásky, nemá pred ním nijakej ceny. „A čo by som rozdal chudobným na pokrm všetok svoj majetok a čo by som vydal svoje telo tak, aby som horel, a nemal by som lásky, nič mi neosoží“ (*1 Kor 13,3*).¹⁶⁹

¹⁶⁸ Porov.: KKC. s. 1822 – 1829.

¹⁶⁹ Porov.: MÜLLER, L.: *Asketika*. Posol Božského Srdca Ježišovho, Trnava : 1944, s. 272 – 273.

10.2 Láska ako čnosť a ako prikázanie

Akú dôležitosť má v živote pojem lásky, vidieť z diela nemeckého moralistu B. Haringa, ktorý napísal knihu: *Láska je viac ako prikázanie*.

Toto tvrdenie, že láska je viac ako prikázanie, treba rozumieť v zložitom zmysle. Katolícka morálka učí, že láska je aj prikázanie, aj čnosť. Problematika sa nám ozrejmi na prípade syna, ktorý nemiluje svojho otca. Z rozličných dôvodov cíti k nemu odpor (je napríklad alkoholikom). Synovi chýba čnosť lásky, ale viaže ho prikázanie lásky k rodičom. Prikázanie lásky je výstrahou, podnetom a výzvou, aby si človek osvojil aj čnosť lásky. Láska je hlavným prikázaním v zákone (porov. *Mt 22,37-40*). Pán Ježiš povedal: „Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa milovali navzájom“ (*Jn 13,34*). Láska ako čnosť je aj najväčšou morálnou hodnotou: „Milujte sa navzájom, lebo láska je z Boha a každý, kto miluje, narodil sa z Boha a pozná Boha. Kto nemiluje, nepoznal Boha, lebo Boh je láska“ (*1Jn 4,7-8*). Podstata Boha je podstatou absolútnej, osobnej lásky. V Najsvätejšej Trojici je osobou Ducha Svätého. Čnosť lásky a prikázanie lásky sú v konvergentnom vzťahu: Kto má čnosť lásky, ten plní aj prikázanie lásky. A naopak: Kto plní prikázanie lásky, ten dokazuje, že má čnosť lásky. Toto je zmysel augustínovskej apoftégmy: „Diligite et fac, quod vis.“ – „Miluj a rob čo chceš.“ Správny výklad je: Kto miluje Boha opravdivo a správne, všetko čo chce a po tom túži, čo je dobré. Ak myslí, cíti, rozpráva a koná podľa predpisov opravdivej lásky, nemôže zhrešiť. Môže teda robiť čokoľvek, vždy si teda volí taký vnútorný a vonkajší úkon, ktorý je v súlade s Božím zákonom. Môžeme teda povedať, že zachovanie prikázania, teda len toho, čo sme povinní, je najnižší stupeň lásky. Komu je zachovanie aj toho ťažké, ten nemá lásky. Pravý dôvod lásky k ľuďom spočíva v tom, že sú stvorení na podobu Božiu, že sú Božie tvory ako my, sú naši bratia, ktorí majú toho istého Otca. Tí, čo nemilujú, čo zabúdajú na ducha lásky, blúdia v labyrinte poučiek a čísel. Sv. Pavol to vyjadril: „Veď celý zákon sa splňa v jedinom slove, v tomto: „Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého!“ (*Gal 5,14*) – „Láska nerobí zle blížnemu, teda naplnením zákona je láska“ (*Rim 13,10*).¹⁷⁰

10.3 Prehrešenie voči božskej čnosti láske

Viera v Božiu lásku zahrňuje výzvu a povinnosť odpovedať na Božiu lásku úprimnou ľudskou láskou. Prvé prikázanie nám nariaďuje milovať Boha nadovšetko a všetky stvorenia pre neho a kvôli nemu. Proti Božej láske sa možno prehrešiť viacerými spôsobmi: ľahostajnosťou, keď nechceme alebo otvorene odmietame uvažovať o Božej láske a neuznávame jej dobrotu a popierame jej silu. Nevďačnosťou, keď zanedbávame alebo sa zdráhame uznať

¹⁷⁰ Porov.: TONDRA, F.: *Morálna teológia*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka, Spišské Podhradie : 1994, s. 218 - 219.

Božiu lásku a odplácať sa láskou za lásku. Vlažnosťou, keď váhame alebo zanedbávame odpovedať na Božiu lásku; vlažnosť môže znamenať aj odmietnutie otvoriť sa hnutiu lásky. Zatrpknosťou alebo duchovnou lenivosťou zachádzame až tak ďaleko, že odmietame radosť, ktorá pochádza od Boha a desíme sa Božej dobroty. Nenávisťou k Bohu, ktorá pochádza z pýchy, staviame sa proti Božej láske tým, že popierame jej dobrotu a nárokuje si právo zlorečiť tomu, kto zakazuje hrešiť a ukladá tresty.¹⁷¹

10.4 Vzrast čnosti lásky

Je úmerný nášmu pokroku v dokonalosti, ba je totožný s ním a je najvyšším, ba jediným cieľom a úlohou našej životnej cesty k večnému domovu. Preto, práve láska nás robí pútnikmi na tejto zemi. Musíme povedať, láska cesty sa môže zväčšovať. Preto sa totiž nazývame pútnikmi, že spejeme k Bohu, ktorý je konečným cieľom našej blaženosti. Tým viac potom pokračujeme na tejto ceste, čím viac sa blížime k Bohu, ku ktorému sa neblížime krokmi telesnými, ale citmi mysle. Túto blízkosť potom spôsobí láska, pretože sa ňou myseľ spojuje s Bohom. A preto sú v povahe lásky cesty, aby sa mohla zväčšovať, keby sa totiž nemohla zväčšovať, potom by už prestal postup cesty. A preto apoštol nazýva lásku cestou, hovoriac: „A ešte vznešenejšiu cestu vám ukážem“ (1 Kor 12,31).

Táto pútnická cesta má tieto postupy. Prvým je postup začiatočníkov, ktorých láska odvráti od ťažkých hriechov, druhým je postup pokročilých, v ktorých láska rastie a zosilňuje, a tretí postup je postup dokonalých, ktorých láska spája s Bohom tak, že žiadajú si „zomrieť a byť s Kristom“ (Flp 1,23). A ovocím lásky Božej vliatej nám do srdca skrze Ducha Svätého je radosť, pokoj, trpezlivosť, dobrotivosť, dobrota, zhovievavosť, krotkosť, vernosť, skromnosť, zdržanlivosť, čistota (porov. Gal 5,22-23), jedným slovom všetky čnosti. Tieto sú kvetmi a spolu aj ovocím lásky, ako Písmo hovorí: „Ako vinič prinášam ľubovonné plody a z mojich kvetov vzide skvelé a prevzácne ovocie“ (Sir 24,23).¹⁷²

10.5 Využívanie prostriedkov k vzrastu čnosti lásky

„Boh je láska, a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh ostáva v ňom“ (1Jn 4,16). Boh však rozlieva svoju lásku v našich srdciach skrze Ducha Svätého, ktorý je nám daný (porov. Rim 5,5); teda prvým a najpotrebnejším darom je láska, ktorou milujeme Boha nadovšetko a blížneho kvôli nemu. Aby láska naozaj rástla v duši ako dobré semeno a prinášala ovocie, každý veriaci má rád počúvať

¹⁷¹ Porov.: KKC. s. 2093 – 2094.

¹⁷² Porov.: MÜLLER, L.: *Asketika*. Posol Božského Srdca Ježišovho, Trnava : 1944, s. 273 – 274.

slovo Božie a pomocou milosti Božej uskutočňovať vôľu Božiu, často pristupovať k sviatostiam, najmä k svätému prijímaniu, a zúčastňovať sa na posvätných úkonoch, ako aj vytrvalo sa venovať modlitbe, sebazapieraniu, činnej bratskej službe a cvičeniu sa vo všetkých čnostiach. Láska totiž ako spojivo dokonalosti a splnenie zákona (*porov. Kol 3,14; Rim 13,10*) usmerňuje všetky prostriedky posväcovania, stvárnjuje ich a privádza k cieľu. Preto pravý Kristov učeník sa vyznačuje láskou k Bohu, ako aj k blížnemu.

10.6 Svedectvo lásky aj položením vlastného života

Keďže Ježiš Kristus, Syn Boží, prejavil svoju lásku tým, že položil za nás život, nikto nemôže väčšmi milovať, ako keď dá svoj život za neho a za svojich bratov (*porov. 1Jn 3,16; Jn 15,13*). Preto hneď od prvopočiatku niektorí kresťania boli povolani - a vždy budú povolani - vydať toto najvyššie svedectvo lásky pred všetkými, najmä pred prenasledovateľmi. Teda mučeníctvo, ktorým sa učeník stáva podobným Majstrovi, čo dobrovoľne podstupuje smrť za spásu sveta, a ako on vylieva svoju krv, Cirkev pokladá za význačný dar a najvyšší dôkaz lásky. A hoci sa dostáva tohto daru iba málokto, predsa všetci majú byť hotoví vyznávať Krista pred ľuďmi a nasledovať ho na krížovej ceste uprostred prenasledovaní, ktoré Cirkvi nikdy nechýbajú (*porov. LG 42*).

10.7 Budme svedkami lásky

„Podľa toho spoznajú všetci, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať“ (*Jn 13,35*). Ak sme sústredene rozjíмали o Kristovej tvári, potom sa naše pastoračné plánovanie musí inšpirovať novým prikázaním, ktoré nám dal Ježiš: „... aby ste sa aj vy vzájomne milovali, ako som ja miloval vás“ (*Jn 13,34*). Ďalším veľkým priestorom, v ktorom sa musí prejaviť rozhodné úsilie plánovať na úrovni všeobecnej Cirkvi a cirkví miestnych, je spoločenstvo, ktoré stelesňuje a zjavuje samotnú podstatu tajomstva Cirkvi. Spoločenstvo je ovocím a prejavom tej lásky, ktorá vytryskuje zo srdca večného Otca a prostredníctvom Ducha Svätého, ktorého nám dáva Ježiš (*porov. Rim 5,5*), rozlieva sa v našich srdciach, aby z nás všetkých urobila jedno srdce a jednu dušu (*Sk 4,32*). Práve realizovaním tohto spoločenstva lásky sa Cirkev javí ako "sviatosť", čiže znak a prostriedok dôverného spojenia s Bohom i jednoty celého ľudského pokolenia. Ježišove slová o tom sú príliš presné, než aby bolo možné redukovať ich dosah. Pre dejinnú cestu Cirkvi budú potrebné aj v novom storočí mnohé veci. Ale ak bude chýbať láska (agapé), všetko bude daromné. Sám apoštol Pavol nám to pripomína v hymne na lásku: aj keby sme hovorili ľudskými aj anjelskými jazykmi, a mali by sme takú silnú vieru, že by sme vrchy prenášali, ale nemali by sme lásky, všetko by bolo nanič (*porov. 1Kor 13,2*). Láska je naozaj "srdcom"

Cirkvi, ako to správne tušila svätá Terézia z Lisieux, ktorá je vyhlásená za Učiteľku Cirkvi, práve ako expertka «vedy lásky»: „Pochopila som, že Cirkev mala jedno srdce, a že to srdce bolo zapálené Láskou. Pochopila som, že len Láska hýbala údmi Cirkvi... Pochopila som, Láska zahŕňala všetky povolania, že Láska bola všetko.“¹⁷³

10.8 Pravá láska

Láska, ktorej apoštol Pavol venoval hymnus v Prvom liste Korint'anom - tá láska, ktorá je trpezlivá, dobrotivá a všetko znáša (*porov. 1Kor 13,4-7*), je určite náročná láska. Ale práve v tom je jej krása: v skutočnosti, že je náročná, lebo len týmto tvorí pre človeka pravé dobro a rozširuje ho aj na iných. Veď, ako hovorí svätý Tomáš, dobro je skutočne svojou prirodzenosťou rozširujúce sa. Láska je pravá, keď tvorí dobro osôb a spoločenstiev, tvorí ho a dáva ho iným. Iba kto v mene lásky vie byť náročný k samému sebe, môže tiež žiadať lásku od druhých. Lebo láska je náročná. Taká je v každej ľudskej situácii: taká je ešte viac pre toho, kto sa otvorí evanjeliu. Či nie práve toto vyhlasuje Kristus v svojom prikázaní? Je potrebné, aby dnešní ľudia objavili túto náročnú lásku, pretože v nej je skutočne zdravý a pevný základ rodiny, základ, ktorý je schopný znášať všetko. Podľa apoštola láska vtedy nie je schopná znášať všetko, ak závidí, ak sa vypína, ak sa vystatuje, ak je nehanebná (*porov. 1Kor 13,5-6*). Pravá láska, učí svätý Pavol, je iná: „všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží“ (*1Kor 13,7*). Práve takáto láska všetko znáša. Pôsobí v nej sila samotného Boha, ktorý je láska (*porov. 1Jn 4,8.16*). Pôsobí v nej mocná sila Krista, Vykupiteľa človeka a Spasiteľa sveta.

Trinásta kapitola Prvého listu Korint'anom pomáha vykročiť na cestu, ktorá bezprostrednejšie a zreteľnejšie umožňuje pochopiť plnú pravdu o civilizácii lásky. Nijaký iný biblický text nevyjadruje takým jednoduchým a hlbokým spôsobom hymnus na lásku. Nebezpečenstvá, ktoré hrozia láske, sú hrozbou aj pre civilizáciu lásky, lebo pomáhajú tomu, čo je schopné účinne proti nej vystupovať. Tu treba predovšetkým myslieť na egoizmus; nielen na egoizmus jednotlivca, ale aj na egoizmus páru, a v širšom okruhu aj na spoločenský egoizmus, napríklad triedny alebo národný (nacionalizmus). Egoizmus v každej svojej podobe sa priamo a ostro stavia do protikladu s civilizáciou lásky. Nežiada sa povedať, že lásku treba jednoducho definovať ako "proti - egoizmus"? Bola by to však veľmi chudobná definícia a v podstate len negatívna; hoci je pravda, že pre uskutočnenie lásky a civilizácie lásky treba prekonať rôzne podoby egoizmu (sebeckta). Správnejšie je hovoriť o "altruizme", ktorý je opakom egoizmu. Ale ešte bohatší a plnší je pojem lásky v podaní, ako ho predkladá svätý Pavol. Hymnus na lásku Prvého listu

---

¹⁷³ NMI. 42.

Korint'anom zostane ako magna charta civilizácie lásky. V ňom obracia pozornosť nie natoľko na jednotlivé prejavy (egoizmu či altruizmu), ako na radikálne zdôrazňovanie pojmu človeka ako osoby, ktorá sa znova nachádza pomocou úprimného darovania seba samého. Dar je očividne pre druhých a toto je najdôležitejší rozmer civilizácie lásky.¹⁷⁴

Záver

Láska je naozaj božskou čnosťou, z nej vychádzajú všetky ostatné čnosti, ktoré sú potrebné k nášmu duchovnému rastu a konečnému cieľu, ktorým je sám Boh. Všetky čnosti pomáhajú k tomu, aby sme rástli a uvedomovali si slová apoštola Pavla: „... No najväčšia z nich je láska“ (*1 Kor 13,13*).

11 ČISTOTA AKO ČNOSŤ

Úvod¹⁷⁵

„Vy ste soľ zeme. Ak soľ stratí chuť, čím ju osolia“ (Mt 5,13)? - hovoria večne platné slová Svätého písma. Soľ dodáva jedlu chuť a chráni ho pred skazou. To je aj povolanie kresťana. Dnes, keď stále viac prestáva svet mať zmysel pre čistotu, je úlohou synov svetla, aby boli soľou. Aby ukázali krásu a hodnotu čistoty, hĺbku a krásu opravdivej lásky. Čaká ich úloha ukázať, že čistota nestráca na aktuálnosti, že je skôr „áno“ ako „nie“. Úloha dať svetu chuť a chrániť ho pred mravnou hnilobou. Ukázať aj iné hodnoty. Pretože, ak „vyhovíme telu vo všetkom, čo si zažiada, je to na škodu iných radostí, iných úžasných oblastí, ktoré nám navždy ostanú uzavreté.“¹⁷⁶ Poukážeme na hodnoty čnosti čistoty, na spôsob, ako si tento poklad v hlinenej nádobe uchovať.

---

¹⁷⁴ Porov.: GRS. s.14.

¹⁷⁵ Porov.: NÁKAČKA, P.: Seminárna práca. Spišská Kapitula : 2004.

¹⁷⁶ CANTALAMESA, R.: *Panenstvo*. Bratislava : Serafín, 1999, s. 20.